

DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD & MEDIA

Vlaamse overheid
Arenbergstraat 9
1000 BRUSSEL
vlaanderen.be/cjm

Nota aan de heer Jan Jambon
Minister-president van de Vlaamse Regering en
Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur,
Digitalisering en Facilitair Management
Martelaarsplein 19, 1000 BRUSSEL

uw bericht van 17/10/2023	uw kenmerk SCvW	ons kenmerk	bijlagen
vragen naar/e-mail [REDACTED]		telefoonnummer	datum 6/11/2023

Betreft: Inspectieverslag Get Basic vzw

Geachte heer Minister,

Op 17/10/2023 ontving de administratie een kabinetsnota, waarin u vroeg om 2 organisaties, Get Basic vzw en Vrede vzw, ter plaatse te inspecteren, in het kader van de toepassing van de subsidievoorwaarden gesteld in art. 48, §1, 8° van de decreet van 7/7/2017 houdende de subsidiëring en erkenning van het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Uw vraag was of er binnen de werking van beide organisaties subsidievoorwaarden werden geschonden, en meer bepaald het respecteren van de principes en de regels van de democratie en het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mensen toepassen. De inspectie diende zich tot te spitsen op de berichtgeving en moest op zeer korte termijn worden georganiseerd.

Op basis van de eerste screening van alle binnen het decreet SCvW erkende organisaties (zie ook nota aan de Minister dd. 20/10/2023) kwam de administratie tot de conclusie dat van de 7 erkende organisaties die communiceren over het Midden-Oosten conflict er bij zes organisaties geen elementen aangetroffen werden die aanleiding konden geven tot verder administratief-juridisch onderzoek met betrekking tot de schending van de voornoemde subsidievoorwaarde. Dit betrof: Amnesty International Vlaanderen, Climaxi, Kif Kif, Pax Christi Vlaanderen, Vrede vzw en Forum voor Vredesactie.

In de voorbereiding van de inspectie van Get Basic vzw werd enerzijds beroep gedaan op interne expertise in het sociaal-culturele werk, en anderzijds op de juridische expertise van [REDACTED] en [REDACTED] advocaten bij Eubelius. De inspectie zelf werd uitgevoerd door [REDACTED] directeur-teamverantwoordelijke SC&B en [REDACTED] directeur-teamverantwoordelijke Dossierbeheer en vervangend Afdelingshoofd (in afwezigheid van [REDACTED]). De inspectie van vzw Vrede wordt aan eenzelfde vooronderzoek onderworpen.

De inspectie bij vzw Get Basic ging door op donderdag 26/10/2023. Tijdens het inspectiegesprek was voor de organisatie Get Basic, naast de twee genoemde inspecteurs de heer [REDACTED] aanwezig. [REDACTED] hoofdredacteur van DeWereldMorgen bevestigt dat de organisatie in haar berichtgeving (via de website www.dewereldmorgen.be) over de gebeurtenissen van 7/10/2023 systematisch de recente aanvallen van Hamas tegen burgers veroordeelt via een disclaimer. Deze disclaimer werd opgemaakt door de redactie in de dagen die volgden op 7/10/2023 en luidt als volgt:

“Als je je ‘neutraal’ opstelt tegenover situaties van onderdrukking kies je de kant van de onderdrukker”, aldus Zuid-Afrikaans bisschop Desmond Tutu die in 1984 de Nobelprijs voor de Vrede kreeg. DeWereldMorgen veroordeelt de recente aanvallen van Hamas tegen Israëlische burgers, maar ziet die niet los van 75 jaar staatsterreur van Israël tegen het Palestijnse volk. Het internationaal erkende recht op gewapend verzet tegen een kolonisor is geen vrijbrief voor aanslagen op burgers. Een onderhandelde vrede kan alleen bereikt worden wanneer 75 jaar verdrijving, 46 jaar bezetting, kolonisatie en apartheid en 16 jaar blokkade van Gaza worden erkend als de oorzaken van dit geweld. DeWereldMorgen onderzoekt deze oorzaken die door de politiek en door mainstreammedia worden verzwegen, onderbelicht of ontkend, om zo een debat te stimuleren dat kan leiden tot onderhandelingen en vrede. (nvdr)”

Get Basic vzw benadrukt bij monde van haar hoofdredacteur [REDACTED] dat de organisatie volmondig en ondubbelzinnig het Europees verdrag van de rechten van de mens onderschrijft. De reden voor het al dan niet terugvinden van deze disclaimer boven de artikels heeft louter te maken met timing: de inhoud van deze disclaimer werd -in de onmiddellijke nasleep van de gebeurtenissen op 7/10/2023- eerst uitgepraat op de kernredactie. De disclaimer is meteen ook de redactionele richtlijn bij kwesties als oproepen naar geweld of rechtvaardiging van geweld. De hoofdredacteur benadrukt dat DeWereldMorgen, net als elk journalistieke medium, zich baseert op feitelijkheden en werkt met journalisten, waaronder ook burgerjournalisten. *“Soms kan er iets gesteld worden als een feit, waarvan we dan later tot de conclusie komen dat bepaalde feiten niet kloppen. Dan engageren we ons dat dergelijke zaken benoemd worden in een opvolgartikel. Risico is natuurlijk dat oude artikels blijven circuleren, en dat we daarmee blijven geconfronteerd worden. Vb artikels met Rusland-conflict.”*

In het inspectiegesprek werd specifiek ingegaan op 2 artikels die op eerste zicht werden gepubliceerd zonder verdere duiding of contextualisering, en die mogelijk een discours zouden kunnen bevatten dat Hamas omschrijft als een legitieme verzetsbeweging met legitieme methodes van verzet:

- 1) Voor wat betreft het artikel “Het ongekeerde tegenoffensief van de Palestijnen en zijn historische betekenis”, gepubliceerd op 10/10/2023, wordt bevestigd dat dit weldegelijk een vertaling is van een artikel in het Frans geschreven door Saïd Bouamama. De oorspronkelijke titel van het artikel is “Résister est un droit, occuper est un crime”. Het artikel is gemerkt als een opiniestuk. De auteur waarin maakt bepaalde keuzes, die dan ook voor zijn rekening komen. Het artikel is door een vrijwilliger van de organisatie vertaald. De titel is in vertaling gewijzigd, in nauw overleg met de oorspronkelijke opiniemaker/auteur, en is een zuiver redactionele inschatting van de betrokken vertaler. Het lezerspubliek van DWM is volgens de hoofdredacteur immers een ander doelpubliek dan naar wie de auteur zich oorspronkelijk richtte. Op het moment dat dit artikel verscheen, werd er binnen de kernredactie nog gediscussieerd over wat een mogelijke disclaimer diende in te houden. Deze disclaimer vooralsnog boven het artikel plaatsen, zou redactioneel niet als correct ervaren worden. Dit zou een historisch ingrijpen zijn en een valse indruk wekken.
- 2) In het artikel “Verrassingsaanval Gaza: Interview met een overlevende” van Charles Ducal (Frans Dumortier) -bovenaan voorzien van de disclaimer- brengt de auteur verslag van een video-interview met een overlever van het dansfestival dat op 7 oktober aangevallen werd vanuit Gaza. Zij werd een tijdlang gegijzeld maar bracht het er levend van af. Het ooggetuigenverslag van deze joodse vrouw doet twijfel rijzen over de Israëliische versie van de feiten.

██████████ stelt namens Get Basic hierover dat zij als socio-culturele organisatie beweging politiseren: *‘wij maken publiek wat privé leeft, in die zin werken we met vrijwilligers, leveren zelf content aan, schrijven zelf opinies, wij omkaderen dat, we zorgen dat dit naar een groot publiek verspreid wordt. Keuzes zijn niet neutraal, keuze zou kunnen zijn dat we ieder standpunt aan bod laten. We zorgen er bewust voor dat ruimte niet gedeeld hoeft te worden met meningen die dit eventueel tegenspreken of nuanceren. We zorgen echter wel voor meerstemmigheid in dit debat (bv mening Anja Meulenbelt vs mening van voornoemde Saïd Bouamama). Zo brengen wij weldegelijke verschillende perspectieven en nuances binnen de brede overtuiging dat het hier gaat om schendingen en onrechtvaardigheden’.*

De administratie stelt vast dat de website www.dewereldmorgen.be bestaat uit verschillende onderdelen. Er worden enerzijds redactionele (journalistieke) stukken geplaatst, naast artikels die duidelijk als opiniërend worden geduid. Daarnaast is er ook een ‘community’-site, waarin de redactie duidelijk stelt dat *“de community ruimte is/ een vrije online ruimte (blog) waar vrijwilligers en organisaties hun opinies kunnen publiceren. De standpunten vermeld in deze community reflecteren niet noodzakelijk de redactionele lijn van DeWereldMorgen.be. De verantwoordelijkheid over de inhoud ligt bij de auteur.”* De specifieke lay-out van de website zorgt mogelijks voor enige verwarring, maar een nadere lezing maakt een duidelijk onderscheid tussen de redactionele lijn, opiniestukken en ‘community’-bijdragen mogelijk.

Conclusie:

De sterk opiniërende toon van veel artikels gepubliceerd op de website www.dewereldmorgen.be, samen met het specifieke (online) publicatiemedium waarin veel oude, inhoudelijk door de actualiteit mogelijk achterhaalde artikels kunnen blijven opduiken, zorgt er voor dat in tijden van polemiek en verhitte debatten een erkende socio-culturele organisatie als Get Basic, die zich bewust focust op haar politiserende functie in het oog van de storm kan komen te staan.

Het is evenwel zeer de vraag of bovenstaande elementen volstaan om een juridisch steekhoudende conclusie te trekken dat de organisatie Get Basic de voornoemde subsidievoorwaarde schendt. De administratie kwam, ondersteund door de externe analyse van 2 raadsheren-advocaten van Eubelius tot volgende conclusie:

Mogelijke schending van artikel 2 EVRM (recht op leven) en artikel 5 EVRM (recht op vrijheid en veiligheid):

- Artikel 2 EVRM verplicht staten om voldoende preventieve operationele maatregelen te nemen om het recht op leven van anderen te beschermen.
- In de context van terrorisme oordeelde het EHRM reeds meerdere malen dat een Staat artikel 2 EVRM schendt indien het onvoldoende preventieve maatregelen neemt om terroristische aanvallen te voorkomen wanneer zij op de hoogte is van een reëel en onmiddellijk risico op een aanval die het leven van mensen in gevaar zou kunnen brengen.
- Het recht op leven in artikel 5 EVRM verbiedt het onrechtmatig ontnemen van iemand zijn vrijheid. Ook hier is een verplichting voor een Staat om de schending van dit recht te voorkomen.
- In de tot op heden gepubliceerde artikelen van De Wereld Morgen kan er geen duidelijke oproep tot geweld of gijzelingen worden gelezen, die zouden kunnen wijzen op een (dreigende) schending van het recht op leven of het recht op vrijheid en veiligheid.
- Artikel 2 en 5 EVRM zouden enkel ingeroepen kunnen worden indien de vzw Get Basic zelf terroristische organisaties financieel zou ondersteunen om gewelddaden/gijzelingen te plegen of zeer expliciet zou oproepen tot het plegen van gewelddaden/gijzelingen, waaruit een “reëel en onmiddellijk” gevaar voor het recht op leven of het recht op vrijheid en veiligheid zou blijken.

Mogelijke schending van artikel 10 (vrijheid van meningsuiting):

- De vrijheid van meningsuiting geldt niet alleen voor de ideeën die gunstig worden onthaald of die als onschuldig en onverschillig worden beschouwd, maar ook voor die welke de Staat of een bepaalde groep van de bevolking schokken, verontrusten of kwetsen.
- Beperkingen op de vrijheid van meningsuiting kunnen enkel worden toegestaan indien zij bij wet worden voorzien (“legaliteitstoets”), in een democratische samenleving nodig zijn (“noodzakelijkheidstoets”) en een legitiem doel, zoals opgesomd in artikel 10, § 2 EVRM, nastreven.

- Vrijheid van meningsuiting kan niet worden ingeroepen wanneer iemand misbruik van zijn recht maakt (artikel 17 EVRM) door het verkondigen van hatespeech (aanzettingsmisdrijf in de antidiscriminatieregelgeving). Er is slechts sprake van hatespeech (in de strikte zin) in zeer extreme gevallen, waar er actief wordt aangezet tot haat, geweld of discriminatie t.a.v. een bepaalde groep wegens hun beschermd criterium (bv. ras, religie).
- Mindere erge vormen van hatespeech (in de ruime zin) kunnen soms wel een beperking op de vrijheid van meningsuiting rechtvaardigen, bijvoorbeeld door het beledigen, belachelijk maken of zwart maken van specifieke bevolkingsgroepen.
- De artikelen van De Wereld Morgen lijken niet onder de kwalificatie van *hatespeech*, zowel in de strikte zin (aanzettingsmisdrijf), als ruime zin, te kunnen vallen.
- De artikelen zouden gekwalificeerd kunnen worden als “scherp, kritisch en polemisch”, maar zij roepen o.i. geenszins op tot haat, geweld of discriminatie in het kader van het Israëlisch-Palestijns conflict, en zijn dan ook geen haatmisdrijven in de strikte zin.
- Daarnaast lijken de artikelen niet als doel te hebben het Israëlische volk te beledigen, belachelijk te maken of zwart te maken, waardoor zij niet kwalificeren als haatmisdrijven in de ruime zin.
- Het opleggen van een sanctionering door het stopzetten, verminderen of terugvorderen van subsidies zou als een inperking van de vrijheid van meningsuiting kunnen worden gekwalificeerd, waarvan dan zou moeten kunnen worden aangetoond dat zij noodzakelijk is om het nagestreefde legitiem doel (bescherming rechten en vrijheden van anderen/openbare orde) te bereiken.

Mogelijke schending van artikel 17 EVRM (misbruik van recht):

- Artikel 17 EVRM is erop gericht om te vermijden dat staten, personen of groepen hun rechten uit het EVRM (bv. vrijheid van meningsuiting) zouden misbruiken om zo anderen hun rechten zoals beschermd in het EVRM te schenden.
- Een Staat kan dit recht enkel invoeren in een procedure voor het EHRM indien een verzoeker zich tracht te beroepen op één van zijn rechten in het verdrag (accessoir recht).
- Om artikel 17 EVRM succesvol te kunnen invoeren moet er volgens de rechtspraak effectief sprake zijn van een openlijke oproep tot geweld en haat tegen een bepaalde bevolkingsgroep, bv. Joden of niet-Moslims (cfr. Hizb ut-Tahrir e.a. t. Duitsland en Belkacem t. België), of het ontkennen van de Holocaust (cfr. Garaudy t. Frankrijk).
- De uitspraken in de artikelen van De Wereld Morgen kunnen o.i. niet worden beoordeeld als uitspraken die de “fundamentele waarden van het EVRM” schenden en dus artikel 17 juncto artikel 10 EVRM schenden.

De administratie stelde tijdens het voornoemde inspectiebezoek en na het inwinnen van externe juridische expertise geen inbreuken vast op het naleven van de subsidievoorwaarden zoals vermeld in het decreet sociaal-cultureel Volwassenwerk. Verdere stappen lijken momenteel binnen een strikt juridisch-administratieve context niet opportuun.

